

MONETĀRAIS BIĻETENS 2009

9

Lai gan tautsaimniecības atveseļošanās kopumā Latvijā vēl nebija vērojama, atsevišķi makroekonomiskās stabilizācijas procesi turpinājās – mazinoties ārējai nelīdzsvarotībai, nostiprinājās maksājumu bilances tekošā konta pārpalikums, turpināja kristies inflācija, atjaunojās atsevišķu rūpniecības nozaru izaugsme. Naudas rādītāju attīstības tendences septembrī būtiski nemainījās, gandrīz visiem rādītājiem turpinot lēni sarukt. Sezonālu faktoru ietekme un lēmumi par darba vietu skaita samazināšanu, īpaši izglītības jomā, noteica bezdarba līmeņa pieaugumu par 0.9 procentu punktiem (līdz 13.2%). Sarūkot nodokļu ieņēmumiem, septembrī atkal pieauga valsts konsolidētā kopbudžeta deficīts.

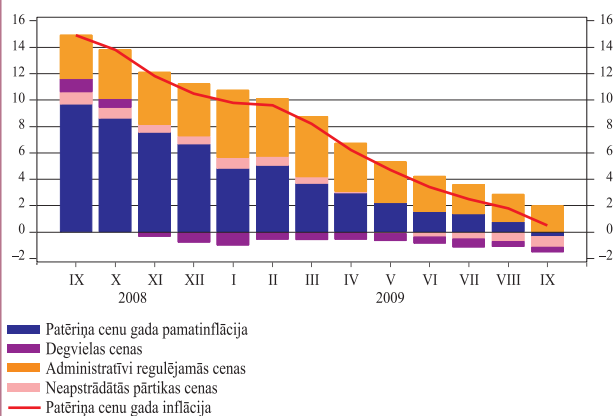
Iedzīvotāju pirktspējas vājināšanās, uzņēmējdarbības izmaksu optimizācija, kas ļāvusi mazināt realizācijas cenas, kā arī cenu kritums valstīs, no kurām Latvija importē daļu preču, veicināja inflācijas samazināšanos. Septembrī salīdzinājumā ar iepriekšējo mēnesi patēriņa cenas saruka par 0.2% un patēriņa cenu gada inflācija bija tikai 0.5%. Samērā nelielais cenu samazinājums septembrī neliecināja par pieprasījuma krituma ietekmes mazināšanos, bet gan atspoguļoja sezonālu faktoru ietekmi uz cenu dinamiku. Kā parasti, mainoties sezonai, tirdzniecībā parādījās jauno kolekciju apavi un apģērbi, un šīs preču grupas cenas palielinājās par 6.8%. Tradicionāli septembrī pieauga arī maksa par izglītību (par 8.1%). Pazeminoša ietekme uz inflāciju joprojām bija pārtikas cenu kritumam (1.3%). Patēriņa cenu gada pamatinflācija septembrī turpināja samazināties un kļuva negatīva (-0.4%; devums kopējā inflācijā -0.3 procentu punkti). Pēdējo 12 mēnešu gada vidējā inflācija un Māstrihtas kritērijam izmantotais saskaņotais patēriņa cenu indekss (SPCI) arī turpināja sarukt, tomēr saglabājās relatīvi augsti (attiecīgi 6.7% un 6.5%).

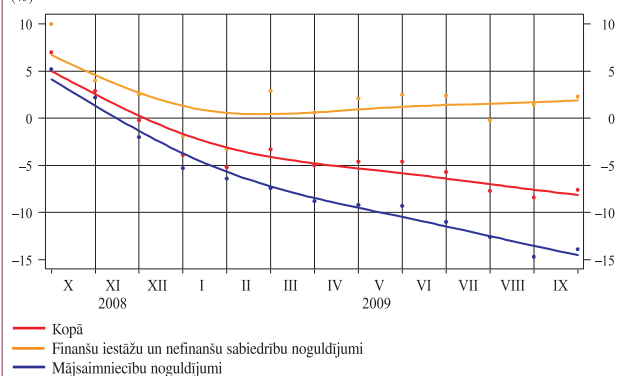
Augustā apstrādes rūpniecības produkcijas apjoms salīdzinājumā ar jūliju saskaņā ar sezonāli izlīdzinātiem datiem pieauga par 2.5%. Kopējo nozares izaugsmi nodrošināja ārējā pieprasījuma un konkurētspējas uzlabošanās veicināts produkcijas kāpums vairākās nozarēs, īpaši – koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošanā, farmaceitisko preparātu, citu transportlīdzekļu, ķīmisko vielu, to izstrādājumu un ķīmisko šķiedru ražošanā. Pa dzelzceļu pārvesto kravu apjoms septembrī salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu samazinājās par 9.4%, bet kravu apgrozījums Latvijas ostās – par 13.5%.

Neraugoties uz patērētājiem pievilcīgāku cenu politiku un iedzīvotāju un uzņēmēju noskaņojuma rādītāju uzlabošanu, mazumtirdzniecības apgrozījums salīdzināmajās cenās augustā salīdzinājumā ar jūliju samazinājās par 3.3%, bet salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu – par 30.3%.

Septembrī valsts konsolidētā kopbudžeta deficīts bija 77.0 milj. latu, no gada sākuma uzkrātajam deficītam pieaugot līdz 493.7 milj. latu. Deficīts bija gan valsts pamatbudžetā un valsts sociālās apdrošināšanas budžetā, gan arī pašvaldību konsolidētajā budžetā. Kopējais ieņēmumu samazinājums salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu sasniedza 39.4%, un to galvenokārt noteica arvien krasākais nodokļu ieņēmumu sarukums (33.5%). Visnozīmīgāk joprojām samazinājās uzņēmumu ienākuma nodokļa (par 67.6%), iedzīvotāju ienākuma nodokļa (par 36.1%) un pievienotās vērtības nodokļa (par 35.3%) ieņēmumi. Straujš bija arī sociālās apdrošināšanas iemaksu kritums (29.6%). Vienlaikus, nostiprinoties

PATĒRIŅA CENU GADA INFLĀCIJA
(komponentu dalījumā; procentu punktos)

REZIDENTU FINANŠU IESTĀŽU, NEFINANŠU SABIEDRĪBU UN MĀJSAIMNIECĪBU NOGULDĪJUMU ATLIKUMA GADA PĀRMAIŅAS (%)

jūnijā veikto budžeta grozījumu panāktajai fiskālajai konsolidācijai, paātrinājās arī budžeta izdevumu gada samazinājuma temps (septembrī – 21.3%; augustā – 17.5%). Vislielāko ieguldījumu izdevumu kritumā deva kapitālie izdevumi, izdevumi atlīdzībai un izdevumi precēm un pakalpojumiem (sarukums – attiecīgi 46.5%, 32.3% un 32.5%). Centrālās valdības un pašvaldību kopējais parāds septembrī samazinājās par 10.3 milj. latu (līdz 4 129.5 milj. latu).

Kopējā kredītu atlikuma sarukumu noteica gan banku īpaši piesardzīgā kredītpolitika sarežģītā vispārējā finansiālā stāvokļa dēļ, gan arī zema mājsaimniecību un nefinanšu sabiedrību sektora pieprasījums. Rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto kredītu atlikums septembrī samazinājās par 40.8 milj. latu (mazākais mēneša sarukums kopš janvāra), bet kredītu atlikuma gada sarukuma temps pieauga par 1.2 procentu punktiem (līdz –4.9%). Septembrī nedaudz samazinājās mājsaimniecībām un nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu atlikums, bet finanšu iestādēm izsniegto aizdevumu atlikums pieauga. Mazliet palielinājās komercakredīti, bet saruka mājokļa iegādei izsniegtā kredīta un patēriņa kredīta atlikums. Līdzīgi kā augustā latos izsniegto kredītu atlikums turpināja samazināties, bet eiro izsniegto kredītu atlikums – lēni pieauga.

Ekonomiskā situācija valstī turpināja mēreni mazināt plašās naudas ilgāka termiņa komponentu pieprasījumu. M3 un M2 septembrī samazinājās attiecīgi par 40.3 milj. latu un 52.7 milj. latu. Savukārt noguldījumu uz nakti atlikuma kāpums noteica nelielu M1 pieaugumu (1.3 milj. latu). Tomēr samērā nelielās naudas piedāvājuma pārmaiņas pirmo reizi pēdējo septiņu mēnešu laikā noteica lēnāku naudas rādītāju M3, M2 un M1 gada samazinājuma tempu (attiecīgi 12.0%, 11.6% un 19.9%). Septembrī bija vērojams neliels skaidrās naudas pieprasījuma sarukums, ievērojami mazāk nekā iepriekš samazinājās latos veikto noguldījumu atlikums (tikai par 7.3 milj. latu; mājsaimniecību sektorā tas pat nedaudz pieauga). Noguldījumu uz nakti atlikums palielinājās par 0.4%, bet noguldījumu ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem atlikums samazinājās par 1.9%. Rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību noguldījumu atlikuma gada pārmaiņu tempa rādītājs uzlabojās (–7.6%).

Septembrī mēreni saruka banku sektora ārvalstu finansējums. Saistības pret ārvalstu bankām kritās par 1.1%, t.sk. no saistītajām bankām saņemto aizņēmumu atlikums – par 1.4%. Par 3.0% samazinājās arī nerezidentu nebanku noguldījumu atlikums. MFI (izņemot Latvijas Banku) tīro ārējo aktīvu negatīvais rādītājs septembrī saruka par 61.7 milj. latu.

Uzlabojoties latu likviditātes situācijai, veidojoties virsrezervēm un augot pieprasījuma noguldījumu atlikumam Latvijas Bankā, naudas bāze M0 septembrī palielinājās par 31.0 milj. latu, naudas bāzes M0 gada sarukuma tempam samazinoties par 2.6 procentu punktiem (līdz –31.9%). Centrālās bankas tīrie ārējie aktīvi septembrī pieauga par 50.9 milj. latu jeb 1.6%, un emitētās nacionālās valūtas segums ar Latvijas Bankas tīrajiem ārējiem aktīviem septembra beigās bija 200.0%. Centrālās bankas tīro ārējo aktīvu kāpumu noteica Starptautiskā Valūtas fonda SDR asinģnējuma saņemšana, kā arī citu ārvalstu finanšu resursu ieplūde valdības kontos Latvijas Bankā.

Septembrī situācija naudas tirgū bija stabila, un RIGIBOR kredītiem uz nakti vidēji mēnesī bija 1.99% (augustā – 2.83%). Aptuveni par 1 procentu punktu saruka arī 6 un 12 mēnešu RIGIBOR, bet nedaudz pieauga 3 mēnešu RIGIBOR.

Septembrī Latvijas Bankas noteiktais ASV dolāra un Lielbritānijas sterliņu mārciņas kurss attiecībā pret latu samazinājās attiecīgi par 2.0% un 4.0%, bet Japānas jenas kurss palielinājās par 2.1%.

MAKROEKONOMISKIE RĀDĪTĀJI

	2009	
	VIII	IX
Rūpniecības produkcijas fiziskā apjoma indeksa atbilstoši darbadienu skaitam izlīdzinātas pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu (%)	-12.5	*
Patēriņa cenu indeksa pārmaiņas		
Mēneša (%)	-1.0	-0.2
Pēdējo 12 mēnešu gada vidējā inflācija (%)	7.9	6.7
Gada (%)	1.8	0.5
Patēriņa cenu gada pamatinflācija ¹ (%)	1.0	-0.4
Reģistrēto bezdarbnieku skaits perioda beigās	137 586	147 754
Bezdarba līmenis (% no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita)	12.3	13.2
Valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālā bilance (milj. latu)	-416.7	-493.7
Ārējā tirdzniecība (milj. latu)		
Eksports	273.0	*
Imports	354.1	*
Bilance	-81.1	*

¹ Avots: Latvijas Bankas dati.

* Datu vēl nav.

Avots: Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes un Finanšu ministrijas dati.

MONETĀRIE RĀDĪTĀJI (perioda beigās; milj. latu)	2009	
	VIII	IX
MFI¹		
M3	5 654.7	5 614.4
Repo darījumi	0	0
Naudas tirgus fondu akcijas un daļas	65.6	78.8
Parāda vērtspapīri ar termiņu līdz 2 gadiem	1.7	0.9
M2	5 587.4	5 534.7
Noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem	2 422.1	2 377.2
Noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem	270.2	261.0
M1	2 895.2	2 896.5
Skaidrā nauda apgrozībā (bez atlikumiem MFI kasēs)	658.3	651.5
Noguldījumi uz nakti	2 236.9	2 244.9
Tīrie ārējie aktīvi	-3 683.8	-3 571.1
Kredīti rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām	13 921.5	13 880.8
Kredīts valdībai	685.8	663.9
Centrālās valdības noguldījumi	2 221.2	2 244.3
Ilgāka termiņa finanšu saistības	2 224.7	2 165.8
Latvijas Banka		
M0	1 573.3	1 604.3
Skaidrā nauda apgrozībā	756.7	748.7
Noguldījumi Latvijas Bankā latos	809.0	841.4
Noguldījumi Latvijas Bankā ārvalstu valūtā	7.6	14.2
Tīrie ārējie aktīvi	3 158.4	3 209.3
Tīrie iekšējie aktīvi	-1 585.2	-1 605.0
Kredīti	-1 323.5	-1 338.8
MFI	235.0	225.0
Valdībai (neto)	-1 558.5	-1 563.8
Pārējie aktīvi (neto)	-261.7	-266.3
Ārējās rezerves (perioda beigās; milj. eiro)	4 494.90	4 577.17
Zelts	164.53	168.67
Speciālās aizņēmuma tiesības	103.37	131.09
Rezerves pozīcija SVF	0.06	0.06
Ārvalstu konvertējamās valūtas	4 226.94	4 277.35
Ārējās rezerves (perioda beigās; milj. ASV dolāru)	6 447.02	6 701.77
Zelts	235.99	246.96
Speciālās aizņēmuma tiesības	148.26	191.93
Rezerves pozīcija SVF	0.09	0.09
Ārvalstu konvertējamās valūtas	6 062.68	6 262.79

¹ Saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas metodoloģiju.

PROCENTU LIKMES UN LATVIJAS BANKAS NOTEIKTIE ĀRVALSTU VALŪTU KURSI	2009	
	VIII	IX
Latos izsniegto iekšzemes starpbanku kredītu vidējā svērtā procentu likme	2.2	1.6
Rezidentu nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto kredītu procentu likmes		
Kredīti nefinanšu sabiedrībām (izsniegti latos)	10.6	17.9
Kredīti mājsaimniecībām (izsniegti latos)	18.1	15.5
t.sk. mājokļa iegādei	8.4	8.6
Kredīti nefinanšu sabiedrībām (izsniegti ārvalstu valūtā)	4.3	5.2
Kredīti mājsaimniecībām (izsniegti ārvalstu valūtā)	5.5	5.8
t.sk. mājokļa iegādei	4.3	4.2
No rezidentu nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām piesaistīto noguldījumu procentu likmes		
Nefinanšu sabiedrību termiņnoguldījumi (veikti latos)	5.9	5.1
Nefinanšu sabiedrību pieprasījuma noguldījumi (veikti latos)	0.6	0.6
Mājsaimniecību termiņnoguldījumi (veikti latos)	9.9	9.8
Mājsaimniecību pieprasījuma noguldījumi (veikti latos)	0.9	1.0
Nefinanšu sabiedrību termiņnoguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	1.4	1.1
Nefinanšu sabiedrību pieprasījuma noguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	0.3	0.3
Mājsaimniecību termiņnoguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	2.7	2.5
Mājsaimniecību pieprasījuma noguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	0.9	0.9
Latvijas Bankas refinansēšanas likme (perioda beigās; %)	4.0	4.0
Ārvalstu valūtu kursi (perioda beigās)		
Ls pret USD	0.4900	0.4800
Ls pret GBP	0.7970	0.7650
Ls pret 100 JPY	0.5230	0.5340
Ls pret EUR	0.7028	0.7028

MFI (IZŅEMOT LATVIJAS BANKU) KOPSAVILKUMA BILANCE (perioda beigās; milj. latu)

	2009	
	VIII	IX
MFI rezerves	911.1	949.1
Nacionālā valūta kasēs	98.4	97.1
Noguldījumi Latvijas Bankā	812.7	852.0
Ārzemju aktīvi	4 622.7	4 587.0
Ārvalstu valūta kasēs	68.1	67.6
Prasības pret MFI	2 719.3	2 685.0
Prasības pret ne-MFI	1 732.6	1 726.3
Pārējie aktīvi	102.8	108.1
Prasības pret centrālo valdību	611.1	591.5
Prasības pret vietējo valdību	74.7	72.3
Prasības pret valsts nefinanšu sabiedrībām	382.5	392.5
Prasības pret finanšu iestādēm un privātajām nefinanšu sabiedrībām	7 491.1	7 469.9
Prasības pret mājsaimniecībām	6 211.8	6 185.9
Neklasificētie aktīvi	944.4	942.5
Pamatlīdzekļi	160.0	158.4
Nauda ceļā	22.9	24.2
Pārējie aktīvi	394.0	417.8
Prasības pret rezidentu MFI (t.sk. ieguldījumi)	367.4	342.1
Aktīvi pavisam	21 249.3	21 190.8
<i>Papildpostenis: aktīvi pārvaldīšanā</i>	<i>327.5</i>	<i>316.1</i>
Noguldījumi uz nakti latos	1 015.3	1 033.7
Valsts nefinanšu sabiedrību	60.9	74.6
Finanšu iestāžu un privāto nefinanšu sabiedrību	454.5	456.9
Mājsaimniecību	499.8	502.1
Termiņnoguldījumi un noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu latos	1 060.5	1 034.7
Valsts nefinanšu sabiedrību	175.1	180.3
Finanšu iestāžu un privāto nefinanšu sabiedrību	378.0	348.0
Mājsaimniecību	507.5	506.5
Rezidentu noguldījumi ārvalstu valūtā	2 838.3	2 803.4
Valsts nefinanšu sabiedrību	43.8	29.1
Finanšu iestāžu un privāto nefinanšu sabiedrību	1 008.4	1 005.6
Mājsaimniecību	1 786.1	1 768.7
Centrālās valdības noguldījumi	662.8	680.5
Vietējās valdības noguldījumi	175.6	173.2
Tranzītfondi	3.2	3.2
Ārzemju pasīvi	11 465.0	11 367.5
Saistības pret MFI	7 983.0	7 896.3
Saistības pret ne-MFI	3 002.1	2 910.7
Pārējie pasīvi (t.sk. pakārtotās saistības)	479.8	560.5
Saistības pret Latvijas Banku	235.0	225.0
Emitētie parāda vērtspapīri	157.7	157.0
Naudas tirgus fondu akcijas un daļas	65.6	78.8
Kapitāls un rezerves	1 615.8	1 549.7
Rezidentu	704.1	535.3
Nerezidentu	911.7	1 014.4
Uzkrājumi parādiem un saistībām	1 178.8	1 334.9
Neklasificētie pasīvi	775.7	749.2
Nauda ceļā	86.3	90.9
Pārējie pasīvi (t.sk. pakārtotās saistības)	353.8	348.8
Saistības pret rezidentu MFI	335.6	309.4
Pasīvi pavisam	21 249.3	21 190.8
<i>Papildpostenis: pasīvi pārvaldīšanā</i>	<i>327.5</i>	<i>316.1</i>

Latvijas banku sistēmas un Latvijas Bankas monetāro rādītāju, kā arī starptautisko rezervju raksturlielumu publicēšanas datumi atrodami Starptautiskā Valūtas fonda Datu izplatīšanas standartu biļetena padomes interneta lapā (<http://dsbb.imf.org>). Šie dati visagrāk tiek publicēti Latvijas Bankas interneta lapā (<http://www.bank.lv>).